

**MINISTER
ROLNICTWA I ROZWOJU WSI**

Henryk Kowalczyk

Warszawa, 20 kwietnia 2022 r.

Znak sprawy: WPR.wpr.510.10.2022

**Pan Wolfgang Burtscher
Dyrektor Generalny DG AGRI
Komisja Europejska**

Dotyczy: uwagi do polskiego projektu Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 - CCI: 2023PL06AFSP001

Szanowny Panie Dyrektorze,

chciałbym podziękować za otwarty dialog i wsparcie Komisji w pracach przygotowawczych oraz za przekazane uwagi do projektu polskiego **Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027**. Państwa praca nad analizą dokumentu i ocena zawartych w nim zapisów, pozwoli nam na dokonanie niezbędnych modyfikacji i wypracowanie jeszcze lepszych rozwiązań służących rolnictwu. Niemniej, Polska po zapoznaniu z dokumentem przygotowała odniesienie do kluczowych uwag. Jest to pierwsza reakcja na przekazany dokument. Nadal analizujemy we współpracy ze służbami Komisji Europejskiej przekazane komentarze. Szczegółowe stanowisko obejmujące wszystkie zgłoszone przez Komisję zastrzeżenia, zostanie przekazane wraz ze zmienionym projektem Planu. Nasze stanowisko obejmuje wyjaśnienia do uwag, które nie są możliwe do realizacji, ze względu na sytuację sektora rolno – spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce, ograniczony budżet WPR na lata 2023-2027 oraz uwarunkowania prawne wynikające z aktów bazowych dotyczących WPR. Jednocześnie wskazujemy na te uwagi Komisji, które przyjmujemy i po dalszej analizie uwzględnimy w stosowny sposób w Planie Strategicznym dla WPR na lata 2023-2027. W załączeniu przekazuję nasze odpowiedzi

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
telefon: +48 22 250 01 18, e-mail: kancelaria@minrol.gov.pl
www.gov.pl/rolnictwo

i zwracam się do Pana Dyrektora o publikację naszej odpowiedzi, w tym samym czasie, co dokument *Observations on the CAP Strategic Plan submitted by Poland*. Umożliwi to naszym rolnikom oraz partnerom społeczno-gospodarczym zapoznanie się ze stanowiskiem Komisji i Rządu Polskiego, w sprawie Planu. Jednocześnie, zgodnie z przekazaną przez Komisję informacją oczekujemy na szybkie przekazanie komentarzy do części Planu opisującej system zarządzania i kontroli. Brak tych uwag utrudnia nam dalsze prace analityczne i modyfikujące treść dokumentu strategicznego w tym zakresie.

Jeszcze raz pragnę podziękować Panu Dyrektorowi za otwartość w dialogu i efektywne działania podejmowane ze strony służb Komisji Europejskiej, aby zapewnić przejrzystość procesu negocjacji i zapewnić terminowe zatwierdzenie Planu. Wyrażam nadzieję, że proces negocjacji zakończy się jak najszybciej, tak aby wsparcie zaprojektowane w Planie mogło zostać wdrożone i zapewnić dalszy zrównoważony rozwój polskiego i europejskiego rolnictwa. Pragnę przypomnieć, że polscy rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich, którzy wnoszą duży wkład w realizację celów Wspólnej Polityki Rolnej, oczekują na wsparcie, które pomoże im w budowie odporności i zapewni dalszą zrównoważoną transformację sektora rolno-spożywczego i obszarów wiejskich w Polsce.

Z poważaniem

Henryk Kowalczyk

/podpisano elektronicznie/

Zał. wym.

**Odniesienie do kluczowych uwag Komisji Europejskiej zawartych w dokumencie
„Observations on the CAP Strategic Plan submitted by Poland”**

Polska dziękuje za analizę oraz spostrzeżenia dotyczące polskiego Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Celowym i pożądanym elementem listu KE jest zwrócenie uwagi na skutki, mającej wpływ na rolnictwo i sektor rolny, rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Liczymy, że KE w sposób odpowiedzialny i wyważony podejdzie do wyzwań stojących przed rolnictwem europejskim, a Plan strategiczny WPR będzie tylko elementem działań wzmacniających odporność sektora rolnego. Obserwowana obecnie dynamiczna sytuacja na rynkach rolnych sprawia, że podstawowa funkcja Wspólnej Polityki Rolnej, to zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego dla mieszkańców UE. Rozpoczęta transformacja w kierunku bardziej zrównoważonych metod produkcji z pewnością przyczyni się do sprostania nowym wyzwaniom związanym m.in. z rosnącymi kosztami środków do produkcji rolnej, w tym kosztami energii i nawozów, przy czym tempo transformacji powinno być dostosowane do warunków i możliwości danego kraju. Polska pragnie podkreślić, że w związku z rekomendacjami KE, odnoszącymi się do skutków kryzysu wywołanego wojną w Ukrainie, a także koniecznością sprostania wyzwaniom klimatycznym, projekt Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 zostanie zmodyfikowany. W szczególności zmiany obejmą zwiększenie ambicji, co do wsparcia produkcji energii ze źródeł odnawialnych, a także wsparcia inwestycji w produkcję opartą o najwyższe standardy dobrostanowe.

Należy jednak wyraźnie podkreślić, że Wspólna Polityka Rolna jest i powinna w przyszłości być głównym elementem zwiększania bezpieczeństwa żywnościowego oraz odporności sektora rolnego.

- Odnosząc się do szczegółowych spostrzeżeń z zadowoleniem odnotowujemy, że KE zauważyła **uwzględnienie w polskim Planie rekomendacji KE z grudnia 2020 roku**, a także przeprowadzenie **szerokiej debaty nad projektem Planu**. W pracach nad Planem wykorzystaliśmy analizy eksperckie. Konsultacje publiczne potwierdziły, że kluczowe obszary interwencji zostały trafnie zidentyfikowane, natomiast zgłoszone wnioski i postulaty pozwoliły na dopracowanie i uzupełnienie niektórych obszarów Planu. (uwaga nr 1)

- Odnotowujemy komentarz KE, że w niektórych przypadkach **brak jest jasności**, co do **proponowanej w Planie logiki interwencji oraz powiązań między interwencjami, wskaźnikami rezultatu i konkretnymi celami**. Przeanalizujemy szczegółowe uwagi i poprawimy Plan w odniesieniu do poszczególnych celów. Prace nad dostosowaniem części diagnostycznej prowadzimy z wykorzystaniem spostrzeżeń KE, w związku z czym liczymy, że kolejna wersja uzyska akceptację. W niektórych obszarach strategicznych będziemy musieli także dokonać uzupełnień, gdyż uwzględniając kontekst uwag KE zamierzamy rozszerzyć zakres wsparcia. (uwaga nr 2)

- W odniesieniu do uwagi dotyczącej zaproponowanych w projekcie Planu **wskaźników rezultatu i ich wartości docelowych** chcielibyśmy zaznaczyć, że nasze propozycje zawarte w Planie wynikają wprost z metody przedstawionej przez KE. W niektórych przypadkach wykorzystamy cenne uwagi KE, co do zastosowania bardziej adekwatnych mierników (np. w przypadku inwestycji w OZE). Chcielibyśmy jednak zauważyć, że niski poziom wskaźników rezultatu jest bezpośrednio powiązany z ograniczonym budżetem na poszczególne interwencje, oraz wysokimi wartościami wskaźników odniesienia charakteryzujących polskie rolnictwo (np. całkowita liczba gospodarstw rolnych). Przy określaniu budżetu Planu i jego interwencji uwzględnialiśmy w pierwszej kolejności możliwość realizacji zidentyfikowanych potrzeb, a także wymagane minimalne progi wydatkowe, określone w przepisach UE, na poszczególne cele i rodzaje wsparcia. Wymagane przepisami prawa minimalne progi wydatkowe realizujemy w większości przypadków ze nadwyżką. Należy jednocześnie podkreślić, że dla pełnego zobrazowania zmian, które zajdą dzięki wsparciu z WPR, przedstawione zostaną bardziej szczegółowe wyjaśnienia dotyczące historycznego wsparcia w danym obszarze, możliwości sięgania po wsparcie z innych źródeł oraz opis spójności wewnętrznej Planu. Z formalnego punktu widzenia działania te nie wpływają na wartości wskaźników rezultatu, przy czym w wyraźny sposób uzupełniają interwencje Planu. (uwaga nr 3)

UWAGI DOTYCZĄCE WZMOCNIENIA INTELIGENTNEGO, KONKURENCYJNEGO, ODPORNEGO I ZRÓŻNICOWANEGO SEKTORA ROLNEGO, ZAPEWNIĄCEGO DŁUGOTERMINOWE BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOŚCIOWE

- **W zakresie uwagi dotyczącej częściowego wsparcia poszczególnych celów**, jak konkurencyjność, dochody czy miejsca pracy, należy wyjaśnić, że wynika to z faktu, iż przy ograniczonym budżecie i konieczności dokonania strategicznych wyborów w odpowiedzi na różne potrzeby, niektóre interwencje nie mogły otrzymać wyższych alokacji w ramach Planu. Jednocześnie staraliśmy się uwzględnić synergię z instrumentami wsparcia finansowanymi z innych środków i programów a także dotychczasowe działania. W przypadku działań wspierających modernizację rolnictwa i sektora rolnego, wsparcie restrukturyzacyjne i modernizacyjne, realizowane jest w sposób intensywny od 2004 r. m.in. w oparciu o programy rozwoju obszarów wiejskich i środki I filara WPR. Spowodowało to znaczny wzrost produktywności. Niemniej proces restrukturyzacji nie został nadal zakończony i wymaga kontynuacji wsparcia inwestycyjnego (w formie dotacyjnej i zwrotnych instrumentów finansowych) w gospodarstwach rolnych. Pierwsze wsparcie w formie instrumentów zwrotnych (z budżetem 50 mln euro) wdrożono w PROW 2014-2020. Na podstawie danych na koniec lutego 2022 r., uruchomiane środki wygenerowały inwestycje przekraczające pięciokrotnie wkład z PROW. Proponowane w Planie wsparcie jest kontynuacją tej pomocy, jednak ze znacznie zwiększonym budżetem oraz rozszerzonym zakresem wsparcia (łącznie budżet instrumentów finansowych na rzecz wsparcia modernizacji gospodarstw rolnych oraz sektora przetwórstwa rolno – spożywczego został podwojony). Większe zaangażowanie wsparcia o charakterze zwrotnym jest efektem ograniczenia budżetu II filara WPR. Dotychczasowe doświadczenia z wdrażania pozwalają zakładać, że akcja kredytowa z udziałem środków WPR wygeneruje inwestycje o kilkukrotnie większej wartości. Oczekujemy, że wzmacnianie konkurencyjności i długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego

realizowane będzie możliwe także dzięki środkom Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Zakończenie prac nad KPO pozwoli na zaplanowanie komplementarności wsparcia adresowanego do rolników i sektora rolnego oraz samorządów z terenów wiejskich w zakresie przewyższania wyzwań związanych z ostatnimi kryzysami. Jest to ważne ponieważ w ramach KPO przewidziano m.in. realizację przedsięwzięć przyczyniających się do dywersyfikacji kanałów dystrybucji, zielonej i cyfrowej transformacji przetwórstwa rolno-spożywczego, skrócenia łańcucha dostaw żywności, czy inwestycji z zakresu rolnictwa 4.0. Realizując cele środowiskowe i społeczne planowane jest również wsparcie w zakresie wymiany pokryć dachowych, czy wymiany słupów nośnych impregnowanych kreozotem na plantacjach chmielu. Opis komplementarności pomiędzy politykami UE oraz informacje o środkach krajowych i PROW 2014-2020 zaangażowanych we wsparcie sektora rolnego i obszarów wiejskich znaleźć można w Rozdziale 2 w opisach interwencji dla 9 celów szczegółowych i celu przekrojowego oraz w części Planu opisującej spójność i demarkację z innymi politykami. Dodatkowo, wzmocniony zostanie opis spójności wewnętrznej w logice interwencji dla każdego z celów. (uwaga nr 4)

- **Odnosząc się do spostrzeżenia mówiącego o przeniesieniu 1/3 środków EFRROW na płatności bezpośrednie, należy wyjaśnić, iż decyzja ta** była strategiczną decyzją wynikającą z efektów negocjacji dotyczących wieloletnich ram finansowych. Można powiedzieć, że pierwotną przyczyną tej trudnej decyzji była bardzo mało ambitna propozycja KE z 2018 r. w zakresie konwergencji płatności bezpośrednich w latach 2021-2027. Niestety tej propozycji nie udało się zmienić w ramach negocjacji wieloletnich ram finansowych. Trudno nam się przy tym zgodzić z sugestiami, jakoby wsparcie bezpośrednie ograniczało możliwości inwestycyjne gospodarstw rolnych, utrudniało transfer wiedzy, czy też redukowało możliwości w zakresie środowiska i klimatu. Wieloletnie i sprawdzone badania potwierdzają bowiem, że płatności bezpośrednie są istotnym elementem przemian w gospodarstwach rolnych, a rolnicy wykorzystują wsparcie m.in. na cele restrukturyzacyjne. Towarzysząca płatnościom swoboda w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych sprzyja ich trafności i efektywności. Wsparcie dotacyjne w ramach II filara WPR, z uwagi na konieczność realizacji określonych celów w długofalowej perspektywie wymaga od beneficjentów zakupu nowych maszyn. Środki finansowe w formie płatności bezpośrednich mogą być wykorzystywane przez rolników w dowolny sposób, przez co często rolnicy decydują się na zakup maszyn używanych (mniejsze obciążenie finansowe) bez konieczności wypełniania wymogów związanych z trwałością operacji (większa elastyczność). Realizacja płatności bezpośrednich w powiązaniu z koniecznością respektowania określonych wymogów w znacznym stopniu przyczynia się także do osiągnięcia celów środowiskowo-klimatycznych. Ponadto, przyznanie płatności bezpośrednich warunkowane jest objęciem co najmniej 50% gruntów obowiązkowymi ubezpieczeniami, co w sposób bezpośredni wpływa na ograniczenie ryzyka i zwiększenie odporności. Należy również wyjaśnić, że Plan strategiczny nie jest jedynym źródłem wsparcia odporności polskich gospodarstw. Prowadzony od 2006 r. program pomocy z budżetu krajowego w formie dopłat do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich od ryzyka strat spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi ułatwia producentom rolnym przenoszenie tych ryzyk na zakłady ubezpieczeń. W dotowanym z budżetu państwa systemie ubezpieczeń odszkodowania są płacone przy stratach

przekraczających 10 % , jedynie przy suszy odszkodowania są wypłacane po przekroczeniu 25 % strat. W PS WPR 20 % próg powoduje obniżenie zainteresowania producentów rolnych ofertą ubezpieczenia z dopłatami z EFFROW. Ze środków krajowych realizowany jest program pomocy krajowej dopłat do składek z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia: upraw zbóż, kukurydzy, rzepaku, rzepiku, chmielu, tytoniu, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, ziemniaków, buraków cukrowych lub roślin strączkowych, od zasiewu lub wysadzenia do ich zbioru, od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez huragan, powódź, deszcz nawalny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę, suszę, ujemne skutki przezimowania oraz przymrozki wiosenne. Wsparcie dotyczy również składek z tytułu ubezpieczeń bydła, koni, owiec, kóz, drobiu lub świń od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez huragan, powódź, deszcz nawalny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę oraz w wyniku uboju z konieczności w wyniku wystąpienia w/w ryzyk. Aktualnie na powyższą pomoc zaplanowane są środki, które powinny umożliwić zawarcie umowy ubezpieczenia z dotacją z budżetu państwa wszystkim zainteresowanym producentom rolnym z wybranym zakładem ubezpieczeń, który oferuje dany zakres ubezpieczeń. (uwaga nr 5)

- **Jeśli chodzi o wzmocnienie interwencji mających na celu redukcję zależności od energii i nawozów mineralnych** Polska zaproponuje rozszerzenie zakresu wsparcia inwestycyjnego dotyczącego odnawialnych źródeł energii. Natomiast jeśli chodzi o nawozy mineralne doprecyzujemy już przedstawioną w planie logikę interwencji. Przykładowo interwencja *Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu* pozwala na zakup maszyn precyzyjnie aplikujących nawozy mineralne, w zależności od siedliska, co w powiązaniu z szerokim zasięgiem ekoschematu *Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia* przełoży się także na ograniczenie stosowania tych nawozów. Katalog maszyn i urządzeń kwalifikujących się do wsparcia w ramach ww. interwencji inwestycyjnej będzie zamknięty i opracowany na podstawie dostępnych wyników badań naukowych. Pozwoli to na realizowanie praktyk produkcyjnych ograniczających presję rolnictwa na środowisko albo lepsze przystosowanie się do zmian klimatu. Przykładowo będzie można zakupić sprzęt wyłącznie do aplikacji doglebowej nawozów naturalnych. Ograniczenie zużycia pestycydów oraz zanieczyszczenia środowiska przez pestycydy będzie możliwe dzięki stosowaniu m.in. nowoczesnych technologii opryskiwania i urządzeń GPS do precyzyjnego opryskiwania, mechanicznej walki z chwastami i szkodnikami. Z kolei ograniczenie zużycia składników nawozowych będzie wspierane dzięki m.in. technologii precyzyjnego aplikowania nawozów zgodnie z potrzebami roślin i siedliska, doglebowej aplikacji nawozów, czy też budowie szczelnych zbiorników do przechowywania nawozów naturalnych. W ramach tego działania inwestycyjnego będzie również możliwe ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji i bioróżnorodności gleby m.in. poprzez zakup i stosowanie maszyn do uproszczonej i pasowej uprawy, czy urządzeń służących do uprawy i pielęgnacji trwałych użytków zielonych. (uwaga nr 5)

- Cieszy nas też docenienie przez KE **priorytetowego traktowania młodych rolników i gospodarstw ekologicznych w interwencjach inwestycyjnych**, małych gospodarstw w interwencjach dotyczących łańcucha dostaw czy zwiększonego poziomu wsparcia inwestycji ukierunkowanych na środowisko finansowanych w ramach instrumentów finansowych. Należy także zauważyć, że Polska docenia młodych rolników również w I filarze WPR. Ponadto

małe gospodarstwa, w tym gospodarstwa ekologiczne są priorytetowo traktowane w I filarze WPR, np. w ramach ekoschematu – Rolnictwo ekologiczne. Wśród kluczowych obszarów wsparcia zidentyfikowanych na etapie prac analitycznych, to właśnie małe gospodarstwa oraz wysoka jakość produkcji wysuwają się na pierwszy plan. (uwaga nr 6)

- Polska dąży do ukierunkowania **wsparcia na rozwojowe małe i średnie gospodarstwa rodzinne**, dlatego z zadowoleniem odnotowujemy pozytywne komentarze KE dotyczące takich elementów projektu Planu jak wykorzystanie instrumentów lepszego ukierunkowania wsparcia bezpośredniego na małe i średnie gospodarstwa. W tym kontekście jednak dziwi nas apel o rozszerzenie instrumentów ukierunkowania wsparcia bezpośredniego o *capping* i degresywność płatności. Polska nie widzi zasadności wprowadzania *cappingu* i degresywności. W warunkach polskich jest to instrument o bardzo małej skuteczności, a obsługa tego instrumentu byłaby bardzo kosztowna. Polska realizuje cele redystrybucyjne przy pomocy bardziej skutecznych narzędzi, w tym w szczególności płatności redystrybucyjnej. Niestosowanie *cappingu* oraz degresywności dla największych gospodarstw pozwala jednocześnie docenić ich rolę na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego, jaką pełnią one na krajowym rynku, co ma szczególne znaczenie w związku z obecną sytuacją w Ukrainie. (uwaga nr 7.1)

- Odpowiadając na uwagę dot. konieczności zapewnienia **bardziej zróżnicowanych płatności, czy uwzględnienia różnic regionalnych** należy wyjaśnić, że przeprowadzone analizy nie wykazały zasadności wprowadzenia terytorialnego zróżnicowania kwoty podstawowego wsparcia dochodów. W ocenie Polski różnice między regionami, jakkolwiek mają miejsce, są mniej istotne dla programowania, niż różnice między wielkością i potencjałem gospodarstw. Także koszty produkcji w gospodarstwach są podobne bez względu na region kraju, różnią się natomiast w zależności od skali produkcji. Możliwość osiągnięcia określonego efektu redystrybucji środków pomiędzy gospodarstwami/regionami, możliwa jest więc (*a w przypadku Polski wręcz zalecana*) bez stosowania regionalnego podejścia w odniesieniu do płatności podstawowej. Samo położenie gospodarstwa w danym regionie nie jest czynnikiem decydującym o jego sytuacji ekonomicznej. Dostępne dane pokazują, że to skala produkcji (wielkość gospodarstwa) w największym stopniu determinuje wysokość dochodów danego gospodarstwa, i właśnie to kryterium powinno być podstawową przesłanką różnicowania poziomu wsparcia. W przypadku proponowanego przez KE podejścia regionalnego zawsze część gospodarstw byłaby pokrzywdzona. Podejście przyjęte przez Polskę wydaje się być lepsze pod tym względem, gdyż odpowiednie zaprogramowanie wybranych płatności (uwzględnienie określonych elementów charakteryzujących wielkość gospodarstwa), prowadzi do pewnej redystrybucji środków w wymiarze regionalnym i umożliwia ukierunkowanie wsparcia do grupy gospodarstw o niższych dochodach. (uwaga nr 7.1)

- Odnotowujemy uwagi KE dotyczące **zwiększenia produkcji energii z OZE**. Planujemy uwzględnić te uwagi przez zwiększony nacisk na inwestycje w odnawialne źródła energii. Przewidujemy rozszerzenie zakresu wsparcia o instalacje wykorzystujące inne źródła energii, z jednoczesnym podniesieniem wysokości budżetu. Liczymy, że taka propozycja stanowić będzie adekwatne odniesienie do bieżącej, trudnej sytuacji. Nie możemy jednak oczekiwać, że Plan

strategiczny WPR zostanie całkowicie przemodelowany i dostosowany do wyzwań związanych z wysokimi cenami energii. W tym zakresie należy zapewnić bardziej kompleksowe i kierunkowe wsparcie. (uwaga nr 7.2)

- Polska zweryfikuje także i uzupełni opis strategii interwencji co do spójności strategii i komplementarności interwencji w ramach poszczególnych celów szczegółowych, przedstawiając m.in. ogólny zarys interwencji związanych z sektorami, w tym wsparcia dochodów związanego z produkcją. W stosownych przypadkach uzupełniony opis uwzględnił będzie uzasadnienie wyboru odnośnych sektorów, wykaz interwencji oddziałujących bezpośrednio lub pośrednio na poszczególne sektory oraz opis ich komplementarności. Nie widzimy uzasadnienia dla dofinansowania programów operacyjnych uznanych organizacji producentów w sektorach nieobowiązkowych (tj. poza sektorem owoców i warzyw), głównie z uwagi na brak takich podmiotów. W projekcie Planu przewidziano więc kompleksowe podejście do wykreowania takich podmiotów, co umożliwi realizację interwencji sektorowych w dalszej przyszłości. (uwaga nr 7.3)

UWAGI DOTYCZĄCE WSPARCIA NA RZECZ WZMOCNIENIA OCHRONY ŚRODOWISKA, W TYM BIORÓŻNORODNOŚCI I DZIAŁANIA NA RZECZ KLIMATU ORAZ DZIAŁAŃ NA RZECZ OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKÓW ZIELONEGO ŁADU, W TYM ZOBOWIĄZAŃ W RAMACH POROZUMIENIA PARYSKIEGO.

Szczegółowe dyskusje techniczne w zakresie zielonej architektury Planu są już prowadzone na szczeblu roboczym. Istotne jest więc aby podkreślić, że Polska przedłoży do zaopiniowania KE zmiany w niektórych obszarach, przy czym już na obecnym etapie należy wyjaśnić ogólne, choć istotne kwestie, leżące u podstaw przekazanych przez KE uwag:

- Po pierwsze, strategia zbudowana jest na podstawie analizy SWOT z uwzględnieniem specyfiki sytuacji Polski i uwzględnia realizację wszystkich celów WPR, w tym także dotyczących środowiska i klimatu. Przede wszystkim, należy zwrócić uwagę, że w perspektywie 2014-2020 płatności za stosowanie ambitnych prośrodowiskowych praktyk rolniczych wykraczających ponad poziom ustanowiony przepisami prawa były w większości dostępne w działaniach II filaru WPR, podczas gdy obecnie tego rodzaju interwencje będą wdrażane w obu filarach. Aż 25% środków I filaru przeznaczone będzie na ekoschematy, którymi objęte zostać może nawet 9 mln ha użytków rolnych. W II filarze interwencjami rolno-środowiskowo-klimatycznymi objęte będzie ok. 800 tys. ha gruntów. Dla porównania, w poprzednim okresie programowania, ponadstandardowe zobowiązania realizowane były łącznie na obszarze średniorocznie ok. 1,4 mln ha (działania M.10 oraz M.11). Jednocześnie wzmacnione będą wymogi warunkowości.

Patrząc na środki przeznaczone na II filar WPR, poziom ambicji środowiskowych (*po uwzględnieniu proponowanych przez Polskę przesunięć pomiędzy poszczególnymi interwencjami w stosunku do wersji Planu przekazanej Komisji w grudniu 2021 r., m.in. wprowadzeniu inwestycji dobrostanowych oraz zwiększeniu alokacji na inwestycje w zakresie OZE oraz inwestycje środowiskowo-klimatyczne*) ring-fencing zgodny z art. 93 SPR **osiągnie poziom zbliżony do 38%, co jest wartością większą niż w okresie programowania 2014-2020 (niecałe 34%)**. Polska wypełnia również z nawiązką minimalny (*40% całkowitej puli środków*

finansowych) **prydział na działania przyczyniające się do realizacji celów klimatycznych**, zgodnie z metodologią wskazaną w art. 100 SPR. W skorygowanej o ww. działania wersji planu udział ten będzie wynosił blisko 46 %). (uwaga nr 8)

- Przygotowany przez Polskę Plan strategiczny WPR w pełni odpowiada wymogom określonym w rozporządzeniu 2115/2021. Te przepisy w znacznej mierze wzmocniły wymiar środowiskowy i klimatyczny WPR: ustanowiono zasady konstrukcji budżetu uwzględniające zapewnienie odpowiedniego wkładu WPR w cele środowiskowe, wzmocniono warunkowość, bardzo silnie ukierunkowano I filar na działania pro-środowiskowe. Nasz Plan skonstruowany jest zgodnie z tymi przepisami i w ten sposób wpisuje się w postulat wzmocnienia wymiaru środowiskowego WPR. (uwaga nr 9)

- Biorąc pod uwagę komentarze KE w dotyczące **opisu zielonej architektury**, przygotujemy poprawiony jej opis uwzględniający sugestie zawarte w uwagach KE. (10)

- W projekcie Planu **zaproponowano szereg nowych interwencji promujących wprowadzenie metod uprawy sprzyjających ochronie środowiska i klimatu oraz wzbogacanie krajobrazu i bioróżnorodności**.

Kontynuujemy w nieco zmienionej formule sprawdzone działania, które były obecne w II filarze WPR; dokonaliśmy w nich niewielkich zmian, ale też zależy nam na zachowaniu ciągłości. Jest to ważne z punktu widzenia rolników.

Zgodnie z wymogami rozporządzenia o planach strategicznych, w projekcie Planu Polska określiła wszystkie wymagane **wartości wskaźników** zdefiniowanych w tym rozporządzeniu, w tym także dla wskaźników produktu. Podano wszystkie dane dotyczące poziomu finansowania poszczególnych interwencji. W rozmowach na szczeblu technicznym Polska odniesie się do wszystkich uwag Komisji dotyczących określenia wskaźników realizacji Planu. (uwaga nr 10)

- W odniesieniu do uwagi dotyczącej Priorytetowych Ram Działań (PAF) Polska pragnie zauważyć, że ochrona obszarów Natura 2000, w tym cennych siedlisk i zagrożonych gatunków ptaków, będzie wspierana poprzez wdrażanie interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych. W opinii PL wieloletni charakter tych zobowiązań, a także stosowanie ukierunkowanego podejścia (dostosowane do potrzeb środowiskowych danego siedliska lub gatunku i warunków lokalnych) zapewni skuteczną realizację celów środowiskowych związanych z obszarami Natura 2000. (uwaga nr 11)

- Odnotowujemy pozytywną ocenę KE co do wysokich ambicji środowiskowych części działań zaproponowanych w polskim Planie działań obszarowych, przy jednoczesnej **krytycznej ocenie planowanej skali wdrożenia tych działań**. W naszej ocenie, wymienione w uwagach KE działania nie są możliwe do wdrożenia w dużej skali. Planowany zakres tych działań dostosowano do spodziewanego zainteresowania ze strony beneficjentów. Ostrożne planowanie jest niezbędne szczególnie w odniesieniu do ekoschematów, gdzie obowiązują budżety roczne. Oczywiście jeśli pojawi się taka możliwość i popyt na tego typu wsparcie okaże się większy niż teraz zaplanowano będziemy dążyć do zwiększenia budżetu i szerszego

wdrażania tych działań. Liczymy, że dzięki temu docenione zostaną wysiłki Polski w realizacji działań środowiskowych. (uwaga nr 12, 13)

- Polska opracowując normy DKR na poziomie krajowym brała pod uwagę przepisy wynikające z rozporządzenia UE 2021/2115 oraz konieczność zapewnienia wyższych korzyści środowiskowych względem obecnego okresu Wspólnej Polityki Rolnej, co zostało odzwierciedlone w Planie Strategicznym WPR. Opracowane normy zostały zaprojektowane w taki sposób, aby uwzględniały uwarunkowania glebowe i klimatyczne oraz specyfikę polskiego rolnictwa. Jednocześnie zadbano o to, aby **normy te odznaczały się wyższymi ambicjami środowiskowymi. Niemniej jednak biorąc pod uwagę przekazane przez KE uwagi będzie starali się w dialogu technicznym wprowadzić niezbędne korekty.** (uwaga nr 14)

Odnosząc się do uwagi dotyczącej **podwójnego finansowania za realizację tych samych praktyk**, należy wyraźnie podkreślić, że zaplanowane przez nas w Planie instrumenty na rzecz środowiska i klimatu nie nakładają się na siebie. Określone wymogi zawsze wykraczają ponad zobowiązania wynikające z obowiązujących przepisów (*baseline*). Aby było to jasne, doprecyzujemy opisy działań. (uwaga nr 14)

- Z niepokojem odnotowujemy wątpliwości KE dotyczące **środowiskowego charakteru zaproponowanych przez nas działań inwestycyjnych**. Włączenie tego zakresu wsparcia do limitu wydatków środowiskowych jest uzasadnione przede wszystkim zakresem interwencji oraz oczekiwanymi skutkami jej realizacji. Oczywiście zgadzamy się, że tego typu inwestycje mogą mieć także dodatkowe oddziaływanie, jednak ich głównym celem jest wsparcie działań środowiskowych na poziomie gospodarstwa. Biorąc pod uwagę istotę tego zagadnienia Polska wprowadzi dodatkowe wyjaśnienia w tej interwencji i wzmocni uzasadnienie dotyczące środowiskowego wymiaru proponowanych inwestycji. Przede wszystkim chcemy podkreślić, iż inwestycje te mają przelożyć się na ograniczenie zużycia pestycydów, nawozów oraz zanieczyszczenia środowiska nimi, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenia sekwestracji i bioróżnorodności przez właściwe użytkowanie gruntami czy adaptację do niekorzystnych warunków pogodowych. Katalog maszyn i urządzeń, które pozwalają realizować praktyki produkcyjne ograniczające presję rolnictwa na środowisko albo lepsze przystosowanie się do zmian klimatu. Katalog zostanie opracowany na podstawie badań prowadzonych przez krajowe lub zagraniczne ośrodki naukowe. Także inwestycje z zakresu OZE w sposób jednoznaczny realizować będą cel klimatyczny, z uwagi na możliwości wytworzenia energii na potrzeby gospodarstwa, w oparciu o odpady z produkcji zwierzęcej czy źródła energii odnawialnej. (uwaga nr 15)

Mając na uwadze komentarze KE odnośnie do potrzeby **zwiększenia ambicji środowiskowych także w kontekście dobrostanu zwierząt**, Polska zaproponuje nową interwencję w II filarze w tym zakresie. Obecnie pracujemy nad szczegółowym opisem, który zostanie przesłany do KE na roboczo. Staramy się aby ta interwencja wzmocniła zasięg i oddziaływanie instrumentów już zaproponowanych w I filarze. (uwaga nr 15)

- Jeśli chodzi o **powiązania pomiędzy interwencjami obu filarów, wskaźnikami rezultatu i szczegółowymi celami** poprawimy logikę interwencji dla każdego z celów, tam

gdzie to konieczne poprawimy opisy interwencji. Przeanalizujemy też ponownie zastosowane wskaźniki rezultatu pod kątem ich adekwatności. (uwaga nr 16)

- Wyjaśnić musimy także uwagę odnoszącą się do braku w Planie propozycji działań **ograniczających emisje gazów związanych z hodowlą zwierząt**. Interwencja wspierająca **inwestycje w gospodarstwach rolnych służyć będzie zmniejszeniu presji na środowisko** tego rodzaju produkcji rolnej, w tym presji związanej z emisjami gazów cieplarnianych. Zaplanowano także **inwestycje w OZE**, w której jednym z istotnych zakresów będą biogazownie. W ramach Planu przewidziano także interwencje ograniczające emisję amoniaku. Proponowane przez nas działania, podejmowane w sposób spójny, w istotny sposób realizować będą ten cel. Dodatkowo w PL prowadzone są **badania w ramach Współpracy PROW w zakresie systemów żywieniowych i dodatków do pasz**, które mogłyby wpłynąć na zmniejszenie emisji z fermentacji jelitowej. (uwaga nr 17, 19)

- Jeżeli chodzi o **podejście do terenów podmokłych i torfowisk**, to należy przypomnieć, że ta tematyka będzie uwzględniona na poziomie warunkowości (DKR 2). Ponadto założono wsparcie w ramach Planu zarówno na obszarach Natura 200 jak i poza tymi obszarami obejmujące ochronę cennych siedlisk przyrodniczych m.in. torfowisk. Niezależnie od tego, niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowej dyskusji technicznej w tym zakresie. (uwaga nr 18)

- Jeżeli chodzi o uwzględnienie nowych bardziej ambitnych celów w zakresie redukcji gazów cieplarnianych (ESR, LULUCF), Polska chce podkreślić, że stanowią one obecnie element negocjacji na poziomie unijnym i wychodzą poza ramy czasowe obecnej perspektywy (do 2030 r.) lub w przypadku sektora AFOLU poza rok 2030, dlatego też nie widzimy uzasadnienia uwzględniania ich w obecnym programie. Poza tym Polska widzi istotną **trudność w określeniu ilościowego wpływu Planu na realizację celów środowiskowych i klimatycznych UE**. Na poziomie UE, ale także krajowym, brak jest odpowiednich narzędzi, aby można było wyliczyć konkretny wpływ różnych praktyk rolniczych na parametry środowiskowe. Podejmujemy próbę opracowania takiego narzędzia i mamy nadzieję, że w przyszłości, także na poziomie UE, wypracowane zostaną odpowiednie metody oceny. (uwaga nr 20)

- Uwagi KE silnie akcentują kwestie gospodarki wodnej w aspekcie ochrony zasobów i jakości wód oraz adaptacji i przeciwdziałania zmianom klimatu. Te kwestie powiązane są jednocześnie z potrzebą zwiększania retencji glebowej i zachowaniem terenów podmokłych. Projekt planu uwzględnia tę problematykę i przewiduje realizację interwencji mających bezpośredni i pośredni wpływ na szeroko rozumianą gospodarkę wodną. Niezależnie od tego wprowadzono działania na rzecz zwiększenia retencji wody w ramach PROW 2014-2020 (okres przejściowy), jak i Krajowego Planu Odbudowy. Podjęto też (na poziomie krajowym) działania organizacyjne i legislacyjne mające na celu zwiększenie roli lokalnych społeczności we właściwym gospodarowaniu wodą. W tym celu tworzone są Lokalne Partnerstwa ds. Wody, których zadaniem jest identyfikowanie problemów wodnych oraz wypracowywanie najlepszych metod ich rozwiązania. Uzupełniająco w ramach KPO planowane jest dofinansowanie prac związanych z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych. Planuje się wsparcie dla niewielkich urządzeń wodnych, w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencjonowania dla przeciwdziałania

skutkom suszy. Prace związane z budową, przebudową urządzeń melioracyjnych mają przywrócić funkcję nawadniająco-odwadniająca tych urządzeń, chroniąc tym samym grunty rolne przed powodzią i suszą, z uwzględnieniem zwiększenia retencjonowania wody. W ramach KPO planuje się objąć wsparciem również rewitalizację byłych i istniejących małych zbiorników wodnych oraz towarzyszącej im infrastruktury kulturowej w postaci młynów wodnych w celu rozwoju ogólnopolskiego systemu retencji wodnej na obszarach wiejskich. Poprawę retencji wodnej na obszarach wiejskich chcemy również osiągnąć poprzez zaangażowanie środków polityki spójności, dlatego zgodnie z projektem linii demarkacyjnej (opracowanej na poziomie krajowym) z tych środków wspierane byłyby inwestycje z zakresu małej retencji z wyłączeniem melioracji rolniczych – tj. projekty realizowane przez podmioty podlegające/nadzorowane przez administrację centralną (np. PGW Wody Polskie, Lasy Państwowe) na poziomie krajowym, oraz przez inne podmioty na poziomie regionalnym. (uwaga nr 21)

UWAGI DOTYCZĄCE WZMOCNIENIE TKANKI SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH

Polska odnotowuje komentarz KE dotyczący **niskiego poziomu wydatków na rozwój obszarów wiejskich** i wątpliwości KE dotyczące efektywnego wzmocnienia tkanki społeczno-ekonomicznej przez interwencje Planu. Należy podkreślić, że aby wzmocnić struktury społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich nie można opierać wyłącznie na możliwościach jakie daje WPR – konieczne jest zaangażowanie w realizację tego celu pozostałych polityk i funduszy UE. Zbyt niskie środki na wsparcie rozwoju obszarów wiejskich z filaru II WPR, będące pochodną niskiego budżetu na płatności bezpośrednie, zmuszają Polskę do ukierunkowania dostępnych środków na cele rolnicze, które nie mogą być finansowane z innych środków UE. Obszary wiejskie stanowią większość powierzchni kraju, w związku z tym nie można oczekiwać, aby ich rozwój opierał się wyłącznie na WPR – konieczne jest włączenie w ten proces innych polityk, przede wszystkim polityki spójności (środki EFRR i EFS+), ale także innych funduszy UE i funduszy krajowych. Inwestycje z zakresu budowy lub modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej na obszarach wiejskich Polska przewidziała w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Odporności (KPO), programów Polityki Spójności oraz w budżecie krajowym w ramach Programu Polski Ład. Warto też przypomnieć, że zatwierdzona zmiana strategiczna PROW 2014-2020, uwzględniająca środki EFRROW okresu przejściowego, obejmuje m.in. zwiększenie budżetu na inwestycje infrastrukturalne (w kwocie przekraczającej 800 mln euro) – w praktyce są to środki nowej perspektywy finansowej. Ponadto, zgodnie z przyjętą strategią, potrzeby związane z rozwojem obszarów wiejskich, w tym w zakresie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy, są w znaczący sposób finansowane w ramach przedłużonego na okres przejściowy aktualnego PROW (lata 2021-2022 z perspektywą do roku 2025). W praktyce, biorąc pod uwagę zobowiązania dot. np. trwałości projektu, utworzone w ramach obecnej perspektywy finansowej operacje powinny w znaczący sposób oddziaływać także w kolejnych latach. Przyjęte przez Polskę założenie o większym zaangażowaniu innych funduszy w rozwój obszarów wiejskich jest także zbieżne ze strategią KE wyrażoną w dokumencie „Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE - W kierunku

silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.” Zgodnie z założeniami zawartymi w Strategii, dzięki zaangażowaniu i spójnej realizacji wszystkich funduszy UE (głównie przy wzmocnionym zaangażowaniu Polityki Spójności) obszary wiejskie staną się obszarami silniejszymi dzięki lepszemu dostępowi do usług publicznych, a także w wymiarze społecznym (np. poprzez ograniczenie odpływu specjalistów). Zakłada się także ograniczenie barier pomiędzy obszarami wiejskimi, a zurbanizowanymi w wymiarze komunikacyjnym, transportowym, a także w komunikacji cyfrowej. Obszary wiejskie powinny rozwijać także swoje unikalne predyspozycje w obszarze zrównoważonej produkcji żywności, przy jednoczesnym dywersyfikowaniu działalności gospodarczych. Zastosowanie opisanego podejścia ma na celu skupienie uwagi (w tym także w wymiarze finansowym) wszystkich zainteresowanych stron na budowaniu obszarów wiejskich odpornych na kryzysy klimatyczno – środowiskowe, a także zmiany demograficzne. Proponowane przez KE założenia dot. eliminacji wielowątkowych wyzwań obszarów wiejskich (rural proofing) idą w więc w kierunku wzmocnienia odpowiedzialności wszystkich istotnych funduszy i polityk, co znajduje swoje odzwierciedlenie w proponowanych w Polsce rozwiązaniach. (uwaga nr 23, 24)

- Polska zgadza się z opinią KE, że **potencjał obszarów wiejskich w odniesieniu do rozwoju miejsc pracy i przedsiębiorczości powinien być wykorzystywany w sposób efektywny**. W przyjętej w Planie strategii w tym zakresie brano pod uwagę potencjały małych miejscowości wiejskich, dane demograficzne oraz uwarunkowania w zakresie społecznej i technicznej infrastruktury obszarów wiejskich oraz stopień jej modernizacji i rozwoju. Planując wsparcie uwzględniono także zakres wsparcia w ramach innych mechanizmów krajowych i UE. Dodatkowym istotnym elementem jest ograniczony budżet EFRROW oraz obwarowania związane z minimalnymi progami wydatkowymi dla niektórych kierunków interwencji. Rozważając wszystkie te czynniki, a także uwarunkowania wynikające z określonych dla WPR celów szczegółowych, z których większość dotyczy sektora rolno-spożywczego, przyjęto że ze środków WPR rozwijany będzie potencjał dla tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich przede wszystkim w sektorze rolno-spożywczym, a pozostałe środki publiczne (w tym również funduszy UE) będą realizowały cele związane z pozarolniczym rynkiem pracy. Dlatego właśnie wsparcie w ramach Planu skupiono na rozwoju i modernizacji przetwórstwa, podmiotach prowadzących usługi dla rolnictwa i leśnictwa a także rozwoju różnych form współpracy rolników. Dodatkowo, z myślą o budowaniu stabilnych miejsc pracy i rozwoju odpornych i silnych małych i średnich przedsiębiorstw, zaprogramowano interwencje w ramach podejścia LEADER, która umożliwi najbardziej precyzyjne wsparcie oparte o identyfikację rzeczywistych nisz rynkowych na danym obszarze. Dotychczasowe bardzo pozytywne doświadczenia LEADER w tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich uzasadniają konieczność realizacji tego podejścia w przyszłości. Jak wskazuje praktyka, dzięki wsparciu LEADER w PROW 2014-2020 (skierowanemu do mieszkańców obszarów wiejskich) powstało zdecydowanie więcej miejsc pracy niż działaniu służącemu dywersyfikacji działalności rolniczej. Co więcej, koszt utworzenia i utrzymania miejsca pracy w ramach LEADER jest zdecydowanie niższy, co dodatkowo uzasadnia proponowane podejście. Tak ukształtowane podejście do rozwoju potencjału ekonomicznego obszarów wiejskich jest spójne ze strategicznym podejściem

przyjętym w Polsce i zapewnia komplementarność i efektywność wykorzystania środków w obszarze tworzenia miejsc pracy i rozwoju przedsiębiorczości na wsi, z innymi politykami krajowymi (Polski Ład) i UE (KPO i polityka spójności). Ze środków polityki spójności proponuje się m.in. wspierać aktywizację zawodową osób bezrobotnych, poprawę sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących i zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych, samozatrudnienie, realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej w ramach sieci EURES oraz tworzenie warunków do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 – jako element aktywizacji zawodowej osób, które dotychczas samodzielnie sprawowały opiekę nad takimi dziećmi w domu. Uzupełnieniem tego rodzaju działań mają być przedsięwzięcia wspierane ze środków KPO m.in. na rzecz wsparcia publicznych służb zatrudnienia, wsparcie inwestycyjne dla podmiotów ekonomii społecznej, doposażenie pracowników/ przedsiębiorstw umożliwiającym pracę zdalną (w zakresie: doradztwa dla firm, szkoleń dla pracowników oraz zakupu licencji/oprogramowania). (uwaga nr 25)

- Wychodząc naprzeciw uwagom KE **doprecyzujemy i uzupełnimy treść strategii dla młodych rolników**. Wyzwania związane z wymianą pokoleniową w rolnictwie stają się coraz bardziej widoczne także w Polsce. W naszej strategii bazujemy na wspieraniu rodzinnych gospodarstw rolnych, które długofalowo zapewniają zastępowalność pokoleń. Wobec wyzwań stojących przed rolnictwem, wymiana pokoleniowa, również w rodzinnych gospodarstwach, powinna być wspierana. Doprecyzujemy również zaadresowanie potrzeb związanych z dostępem do kapitału i ziemi, bowiem obok Planu Strategicznego WPR jest szereg instrumentów wsparcia krajowego, które odpowiadają na to zapotrzebowanie (uwaga nr 26)

- Odnotowujemy uwagi KE dotyczące **wzmocnienia działań ukierunkowanych na ograniczenie zużycia antybiotyków**, jednak w naszej ocenie obszar ten znacząco wykracza poza kompetencje WPR. Kwestie związane z bezpieczną produkcją zwierzęcą i roślinną są ważne i powinny być rozwiązywane w sposób systemowy, z zapewnieniem odpowiednich mechanizmów monitoringu i kontroli. Dlatego też Polska podejmuje szereg ambitnych działań, które mają na celu ograniczenie stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych. Należą do nich:

- realizowane na szeroką skalę szkolenia dla rolników, a także szkolenia dla lekarzy weterynarii i doradców rolniczych podnoszące wiedzę w zakresie redukcji stosowania antybiotyków. Szkolenia takie w przyszłości będą nieodłącznym elementem płatności za działania podejmowane dla producentów świń, drobiu, czy bydła w zakresie dobrostanu zwierząt i poprawy warunków higienicznych;
- uchwalony przez Krajową Izbę Lekarsko – Weterynaryjną i zalecany do stosowania przez lekarzy weterynarii Kodeks rozważnego stosowania produktów leczniczych przeciwdrobnoustrojowych;
- wzmocnienie przepisów prawnych mających na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt i ochrony środowiska poprzez skuteczniejsze funkcjonowanie rynku wewnętrznego w zakresie wytwarzania, wprowadzania do obrotu i stosowania paszy leczniczej oraz ujednoczenie

i uszczegółowienie przepisów dotyczących wytwarzania, rejestracji, obrotu i stosowania weterynaryjnych środków leczniczych;

- powołanie Grupy Ekspertów ds. Oporności na Środki Przeciwdrobnoustrojowe, do której zadań należy przygotowanie stanowisk, opinii, polityk, strategii i propozycji rozwiązań dotyczących oporności na środki;
- informatyzacja pozyskiwania danych przez Inspekcję Weterynaryjną, która wpłynie na znaczące ograniczenie stosowania antybiotyków;
- działania w zakresie sprawowania nadzoru nad obrotem weterynaryjnymi produktami leczniczymi poprzez m.in. nadzór i kontrole oporności na antybiotyki, programu badania wody stosowanej do pojenia zwierząt, monitoringu obecności antybiotyków w produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach, weterynaryjnych świadectw zdrowia dla zwierząt kierowanych do uboju oraz nadzoru nad obrotem i stosowaniem produktów leczniczych weterynaryjnych w hurtowniach, zakładach leczniczych i gospodarstwach rolnych.

Komplementarne do ww. działań będą interwencje dotyczące dobrostanu zwierząt realizowane w ramach Planu strategicznego WPR. (uwaga nr 27)

- Odnosząc się do uwagi dot. konieczności zwiększenia bioasekuracji w małych komercyjnych gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, podkreślenia wymaga, że od początku pojawienia się wirusa ASF w Polsce podejmowane są działania mające na celu zapobieganie przenoszeniu się wirusa na teren gospodarstw utrzymujących świnie. Jeśli chodzi o przepisy dotyczące zasad bioasekuracji są w identyczne zarówno dla tych mniejszych gospodarstw, jak i dla dużych profesjonalnych zajmujących się produkcją świń. W 2021 r. opracowany został „Program wsparcia gospodarstw utrzymujących świnie”, który jest zintegrowanym programem finansowego wsparcia dla rolników i hodowców świń w związku z ASF. Pomoc ze środków EFRROW, jako element tego programu, to Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF, stanowi część kompleksowego podejścia do bezpieczeństwa biologicznego w Polsce. Równoległe w ramach dostosowania gospodarstw do wymogów bioasekuracji przewidziano pomoc *de minimis* m.in. na zakup (i) mat dezynfekcyjnych, (ii) sprzętu do wykonania zabiegów dezynfekcyjnych, dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych oraz produktów biobójczych, środków dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych, czy (iii) odzieży ochronnej i obuwia ochronnego (iv) przebudowę lub remont pomieszczeń w celu utrzymywania świń w gospodarstwie w odrębnych, zamkniętych pomieszczeniach mających oddzielne wejścia oraz niemających bezpośredniego przejścia do innych pomieszczeń, w których są utrzymywane inne zwierzęta kopytne.

Pomoc skierowana jest do wszystkich gospodarstw utrzymujących świnie z zamiarem wprowadzenia na rynek (*komercyjne*). Na obszarach szczególnie narażonych na ASF wprowadzane są także nakazy zgłaszania miejsc, w których przebywają zwierzęta z gatunków wrażliwych na ASF do powiatowych lekarzy weterynarii. Wokół ognisk choroby prowadzone są też perlustracje gospodarstw. Każdy podmiot (zakład) utrzymujący świnie w celach niekomercyjnych (bez zamiaru wprowadzenia na rynek) podlega także rejestracji zgodnie z przepisami nowego Prawa o zdrowiu zwierząt (AHL). Polska prowadzi aktualnie zintensyfikowane działania w celu wykonania postanowień tego aktu w krajowym

prawodawstwie. Sukcesywnie – wszystkie zakłady w Polsce, niezależnie od profilu produkcji zostaną zarejestrowane. Dodatkowo gospodarstwa rolne prowadzące produkcję świń w przypadku nie przestrzegania zasad bioasekuracji otrzymują decyzję o zakazie utrzymywania w gospodarstwie świń lub wprowadzania do gospodarstwa wydawane przez powiatowych lekarzy weterynarii w celu zwalczania rozprzestrzeniania się ASF. W okresie obowiązywania zakazu producenci świń otrzymują rekompensatę z budżetu państwa. Z pomocy mogli korzystać producenci świń utrzymujący średniorocznie do 50 szt. świń, a po notyfikacji w KE zmiany programu – od połowy kwietnia br. - do 200 szt. świń. (uwaga nr 27)

- Jeśli chodzi o uwagę, co do **niewystarczających środków na funkcjonowanie systemu AKIS (szkolenia i doradztwo rolnicze)**, należy wyjaśnić, że proponowane w Planie interwencji nie są jednymi instrumentami, które wspierają ww. obszar. Poza instrumentami Planu, w tym KSOW+ dla rozwoju Systemu Wiedzy i Innowacji w Rolnictwie (AKIS) przewidziano dodatkowe wsparcie ze środków krajowych. Ponadto, kontynuowane jest (i nadal będzie aż do połowy 2025 roku) – wsparcie szkoleniowo-doradcze w ramach PROW 2014-2020. Warto też wskazać, że rolnicy wykorzystują środki z płatności bezpośrednich na zakup odpowiednich, dobranych do ich potrzeb usług doradczych i szkoleniowych. Dodatkowo należy wyjaśnić, że wysokość budżetu wynika bezpośrednio z wymagań stawianych przez KE w zakresie koncentracji środków na celach związanych z realizacją Strategii Europejski Zielony Ład oraz Strategii od pola do stołu. Proponuje się zatem, aby budżet wskazany w PS WPR dla tych interwencji pozostał na obecnym poziomie przy założeniu możliwości uruchomienia dodatkowego wsparcia na rzecz innowacyjności gospodarstw rolnych w Polsce ze środków KPO. (uwaga nr 28)

- **Uwzględnimy uwagę** KE dotyczącą **strategii cyfryzacji**. Ta część planu zostanie rozwinięta i doprecyzowana o informacje dotyczące celów jakie są wyznaczone dla cyfryzacji rolnictwa na poziomie krajowym oraz główne wyzwania z jakimi mierzy się obecnie sektor w tym zakresie. Przedstawione zostaną również kluczowe projekty strategiczne, w tym również te przedstawione do sfinansowania ze środków RRF. (uwaga nr 29)

- Polska chce **podkreślić**, że proponując **wartości docelowe dla wkładu polskiego Planu w realizację celów Zielonego Ładu** i towarzyszących strategii oceniono i przedstawiono realne możliwości w tym zakresie. Nie widzimy możliwości odpowiedzialnego podwyższenia tych wartości docelowych. Szczególnie w świetle rosnących cen surowców rolnych, cen żywności i deficytu produktów rolnych na rynkach rolnych w wyniku agresji rosyjskiej na Ukrainę. Dążenia do maksymalizacji powierzchni upraw ekologicznych oznaczają bowiem zmniejszenie wkładu UE w unijne i światowe bezpieczeństwo żywnościowe ponieważ produktywność upraw ekologicznych jest znacząco niższa niż upraw konwencjonalnych. Jednocześnie deklarujemy rozbudowanie rozdziału Planu dotyczącego realizacji strategii UE o dodatkowe wyjaśnienia uwzględniające uwagi KE. (uwaga nr 30, 31).